

การบริหารจัดการการค้าข้างทางตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร

Street Vending Management According to The Policy of Bangkok.

พภัตสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล*

(Paphatsorn Woraphatthirakul)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันในการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษานโยบายการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อเสนอแนะปัญหาอุปสรรคการแก้ไขสถานการณ์การประกอบอาชีพของผู้ค้าข้างทาง พร้อมทั้งนโยบายหรือมาตรการในการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแนวคำถามในการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ อ่านผล ดีความ และหาข้อสรุป โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้เปิดเผยแทนข้อเท็จจริง ดังที่ระบุข้างล่างนี้

1. จากสภาพปัญหาปัจจุบันในการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร สภาพทางสังคม เศรษฐกิจกิจเป็นบทสะท้อนถึงวิถีชีวิตการซื้อขายข้างทางสินค้าในรูปแบบดั้งเดิมสินค้าที่ขายแสดงออกทางวัฒนธรรม และวิถีสังคมเมืองของเศรษฐกิจนอกระบบเป็นตัวขับเคลื่อนให้มีการกระจายไปในแหล่งชุมชนสู่อาชีพการค้าข้างทางในปัจจุบัน

2. ในเรื่องนโยบายการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีนโยบายแผนปฏิบัติงานพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ที่มีความชัดเจนครอบคลุมต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ แต่มีข้อจำกัดเรื่องจำนวนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ ซึ่งยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้จากหลายปัจจัย

3. โดยอิงสิ่งที่ค้นพบจากการวิจัย ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

3.1) กำหนดนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการพัฒนาอาชีพของผู้ค้าการค้าข้างทางเช่น การให้กู้ยืมลงทุน การส่งเสริมอาชีพอื่นที่มีรายได้ และความมั่นคงมากกว่าเพื่อที่จะลดจำนวนผู้ค้าข้างทางอย่างถาวร

*อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น 12150

Lecturer of Master of Public Administration Graduate School, Western University Postcode: 12150

Corresponding author : pa.phatsorn@hotmail.com

3.2) ใช้วิธีการควบคุมทั้งในแง่ของจำนวนผู้ค้าและการควบคุมพื้นที่ที่อนุญาตให้ทำการค้า รวมทั้งเร่งส่งเสริมให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสุขลักษณะในบริเวณพื้นที่ที่อนุญาตให้มีการค้า

3.3) การประสานงานร่วมมือจากผู้ค้าและประชาชนจัดให้มีการประชุมผู้ค้าเพื่อให้ความรู้และปรับทัศนคติของผู้ค้า เพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดผลสัมฤทธิ์ที่น่าพอใจ

3.4) การแก้ไขปัญหาที่สาเหตุความยากจน และเพิ่มโอกาสในการพัฒนาให้แก่ประชาชน และพื้นที่ในชนบท ทั้งในระดับมหภาค และจุลภาค ซึ่งวิธีการนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาการค้าข้างทางได้อย่างถาวรต่อไป

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพนโยบาย การบริหารจัดการการค้าข้างทาง การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน.

ABSTRACT

The research paper aimed to: 1) study the current problems on street vending in Bangkok: 2) study the policy of street vending management in Bangkok: and 3) to recommend problems, obstacles and solutions to the occupational situation of street vendors, as well as policies or measures for the street vending management in Bangkok. The qualitative research method was conducted by in-depth interviews from a group of 25 key informants. The research instruments were interview questionnaires and analysis, reading results, interpreting and conclusions by analyzing qualitative data revealed instead of the facts as follow:

1. From the current problems in the street vending management in Bangkok, the socio-economic situation is a reflection of the traditional way of life in street vending. The products sold represent the cultural and urban way of the informal economy, which are the drivers for distribution in the community to the current street vending career.

2. The policy of street vending in Bangkok in term of the policy of Act on the Maintenance of the Cleanliness and Orderliness of the Country, B.E. 2535, which is clear to cover the implementation of the policy and suitable for the area conditions but there are limitations on the number of staff and insufficient budgets, which have not been achieved by many factors.

3. Based on research findings are as follow:

3.1) Establish a policy to promote and support the career development of street vendors, such as investment lending, other career advancement with higher income and security in order to permanently reduce the number of street vendors.

3.2) Use control methods in terms of the number of street vendors and the controls on the area permitted to trade, and to promote orderliness and hygiene in the areas permitted for trade.

3.3) Coordinated cooperation of street vendors and residents held a meeting to educate traders to adjust the attitude of policy implementation was a satisfying achievement.

3.4) Tackling problems that cause poverty and increasing development opportunities for people and rural areas, both at the macro and micro level, which can be a permanent solution to the street vending problems.

Keywords: Policy Effectiveness, Street Vending Management, Sustainable Environmental Development.

Article history: Received 16 June 2020

Revised 28 October 2020

Accepted 2 November 2020

SIMILARITY INDEX = 0.00 %

1. บทนำ

กรุงเทพมหานครนอกจากจะเป็นเมืองหลวงของประเทศแล้วยังเป็นศูนย์กลางทางการปกครอง เนื่องจากเป็นที่ตั้งของกระทรวง ทบวง กรม จากบทบาทจากความเป็นศูนย์กลางยังครอบคลุมไปถึงเรื่องของ เศรษฐกิจ มีบริษัท ห้างร้าน และธุรกิจ สำนักงานบริษัทใหญ่ สถาบันการเงิน ตลาดหลักทรัพย์และสาขาของ กิจการข้ามชาติรวมไปถึงสถาบันทางการศึกษาที่มีชื่อเสียงในทุกระดับที่ตั้งอยู่ในเมืองหลวงนี้ ดังนั้นจึงเป็นที่ รวมของประชากรส่วนใหญ่ที่ทุกสารทิศซึ่งมาอาศัยอยู่เพื่อต้องการจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม โดยกลุ่ม ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากชนบทได้กลายมาเป็นแรงงานสำคัญของภาคผลิตและการดำเนินธุรกิจในพื้นที่ เศรษฐกิจสำคัญซึ่งจากสภาพแวดล้อมและสังคมเมืองส่งผลให้กลุ่ม ประชาชนผู้มีรายได้น้อยบางส่วนได้เข้ามา จับจองพื้นที่เพื่อดำเนินกิจการค้าขายสินค้าทุกอย่างตั้งแต่ของใช้ในชีวิตประจำวัน สินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องแต่งกายที่สำคัญที่สุดคือของสดและอาหารการกิน จึงส่งผลให้มีจำนวนผู้ค้าบนทางเท้ามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วจนไม่สามารถควบคุมจำนวนได้ (กรุงเทพมหานคร, สำนักผังเมือง, กองนโยบายและแผนงาน, 2555).

กรุงเทพมหานครมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นที่มุ่งแก้ปัญหาจากการจำหน่ายสินค้า และบริการ

ในที่หรือทางสาธารณะ การรुक้าผิวการจราจร ทั้งถนน และทางเดินเท้า ปัญหาไม่ความสะอาด และความไม่ เป็นระเบียบเรียบร้อย และปัญหาสิ่งแวดล้อม (กัญญกฤษณ์ ฤกษ์สิริพัฒน์, 2558) แต่ในทิศทางตรงกันข้าม การ ทำงานของเจ้าหน้าที่รับผิดชอบการเปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่หรือบ่อยครั้ง หรือนโยบายที่ไม่ชัดเจนจะทำให้ เจ้าหน้าที่ลิ่งเล ห้วนไหว และขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน โดยจะต้องชี้ให้ทุกฝ่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เห็นว่าทั้งข้อเสนอสับสนุนและโต้แย้งล้วนอยู่บนเหตุผลที่หนักแน่นเกี่ยวกับการค้า ประเพณี และการจัดการเป็นเครื่องยืนยันว่าการตัดสินใจว่าข้อเสนอดังกล่าวนั้นไม่ใช่เรื่องที่สามารถกระทำ ได้ โดยง่ายและเด็ดขาด

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการค้าข้างทางตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร” ซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งแก้ปัญหาโดยใน ขณะเดียวกันการจัดระเบียบเชิงพื้นที่ก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดคำถามว่าการค้าข้างทางยังมีบทบาท ในสังคมไทยหรือไม่ ซึ่งจะส่งผลต่อการละเมิดสิทธิของประชาชนผู้ใช้ทางเท้า พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าใน กรณีใดก็ตามซึ่งปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร ที่ควบคู่กับ การรักษาสีสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันในการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอแนะปัญหาอุปสรรคการแก้ไขสถานการณ์การประกอบอาชีพของผู้ค้าข้างทาง พร้อมทั้ง นโยบายหรือมาตรการในการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมา บูรณาการ สังเคราะห์และประยุกต์ใช้ในการวิจัยเพื่อให้เป็นแนวทางในการศึกษาสำหรับในการวิจัยในครั้งนี้ โดยสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

2.1) นโยบายการบริหารจัดการการค้าข้างทาง

1. การค้าข้างทางมีทั้งศักยภาพและประโยชน์ และสร้างปัญหาในการบริหารจัดการเช่นกัน
2. มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมากในจำนวนนี้กลุ่มที่มีความขัดแย้งอย่างชัดเจนที่สุดก็คือ ประชาชนที่ใช้พื้นที่สาธารณะ โดยเฉพาะเส้นทางสัญจร ในขณะที่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอีกกลุ่มหนึ่ง คือ ธุรกิจในระบบตั้งแต่ห้างร้าน ร้านสะดวกซื้อไปจนถึงห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ กลับไม่ปรากฏความขัดแย้ง อย่างชัดเจน (Cross, 2000 ; Bromley, 2000)

3. บทบาทของรัฐต่อการค้าข้างทางอาจมีลักษณะย้อนแย้ง กล่าวคือ ในด้านหนึ่งรัฐมีหน้าที่กำกับดูแลการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบรวมทั้งการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อสินค้าที่ปลอดภัย และไม่ถูกเอาเปรียบแต่ในขณะเดียวกันรัฐมีหน้าที่สนับสนุนให้ประชาชนมีสัมมาชีพมีรายได้สามารถเข้าถึงสินค้าบริการต่าง ๆ Graaf and Ha 2015)

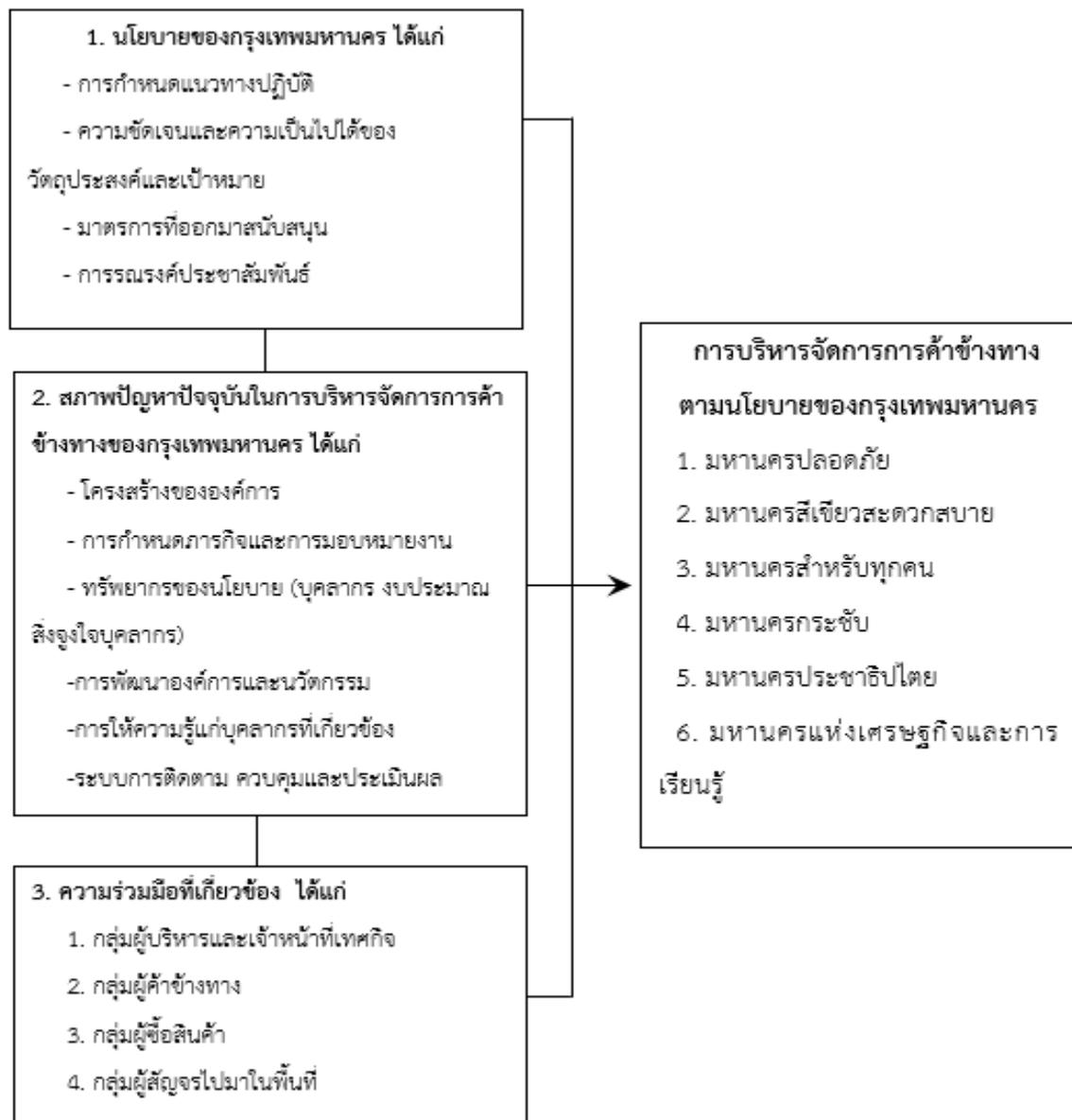
4. ช่องว่างระหว่างนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากการนำมาตรการไปปฏิบัติ ต้องเกี่ยวข้องกับผู้คนจำนวนมาก ทั้งจำนวนผู้ค้าและเจ้าหน้าที่ของรัฐ อุปสรรคของการนำ นโยบายไปปฏิบัติ ยังเป็นผลจากการขาดข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับผู้ค้าข้างทาง การประกอบ อาชีพ คุณลักษณะ รวมทั้งนำไปสู่ผลที่ไม่คาดคิดได้เสมอ (Bromley, 2000)

2.2) แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ แนวคิดและทฤษฎีย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อ นักวิชาการและนักปฏิบัติกร เพราะนักวิชาการต้องการจะทราบขอบข่าย สถานภาพ และการเปลี่ยนแปลงของลักษณะวิชา (อุทัย เลาหวิเชียร, 2543: 303) แนวคิดการนำ นโยบายไปปฏิบัติเป็นแนวคิดที่มีปรากฏอยู่ในการศึกษา กระบวนการนโยบายสาธารณะ และการวิเคราะห์นโยบายแต่ยังขาดความชัดเจน ในสาระและองค์ความรู้ เกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติจากข้อมูลเชิงประจักษ์ (Pressman and Wildavsky 1973: 166) และมีการเรียกร้องให้ศึกษาการนำนโยบาย ไปปฏิบัติมากขึ้น การศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำ นโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งการศึกษาถึงปัจจัยที่มีต่อระดับความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ในตัวแบบ ของ Van Meter and Van Horn (1975: 445-488) กระบวนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (Policy implementation) การประเมินความเสมอภาค ความเป็นธรรม และความทั่วถึง เพื่อประเมินนโยบาย เพื่อยุติ นโยบายที่ไม่ได้ผล และการประเมินผลในระบบเปิดมากขึ้น (วรเดช จันทรศร, 2547: 47-52)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการค้าข้างทางตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษา และรวบรวมข้อมูล และศึกษาทฤษฎี พร้อมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกัน ประกอบกับการพิจารณา วัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตการวิจัย สามารถกำหนดกรอบแนวคิด การวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการเชิงคุณภาพโดยเป็นการศึกษาที่มุ่งประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการค้าข้างทางตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเชื่อมโยงกับเอกสารทางราชการในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากบทความ รายงาน และงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยใช้กระบวนการดำเนินการประกอบด้วยกระบวนการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ (กลุ่มที่ 1.) ผู้บริหารสำนักงานเขตและเจ้าหน้าที่เทศกิจ จำนวน 10 คน (กลุ่มที่ 2.) กลุ่มผู้ค้าข้างทาง จำนวน 5 คน

(กลุ่มที่ 3.) ผู้ซื้อสินค้า จำนวน 5 คน และ(กลุ่มที่ 4.) ผู้สัญจรไปมา จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ก็คือ ตัวผู้ศึกษาเอง ที่จะต้องเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ตีความ โดยปราศจากอคติ (bias) โดยเฉพาะในงานภาคสนามที่เลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดเตรียมฐานข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ให้ง่ายขึ้น ด้วยการจัดทำกลุ่มข้อมูล เช่น การจำแนกหมวดหมู่ของข้อมูลให้เป็นระบบ มีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ฯลฯ เพื่อความเชื่อมั่นของข้อมูลที่ได้รับนำไปสู่การนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาปัจจุบันในการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร โดยพบว่า การค้าข้างทางของกรุงเทพมหานครเป็นปรากฏการณ์ที่มีมานานในสังคมไทย มีลักษณะเป็นทั้งกิจกรรมสร้างรายได้ เสริมกิจกรรมเพื่อความอยู่รอด และเป็นการประกอบกิจการที่มุ่งสู่การสะสมทุน และขยายการประกอบอาชีพ ผู้ค้าแต่ละรายมีเป้าหมายในการประกอบอาชีพต่างกัน แต่ที่เหมือนกันก็คือ ต้องการสร้างรายได้ และพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ เป้าหมายหลังนี้มีความสำคัญมากขึ้น ในยุคการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การจ้างงาน ที่สำคัญคือจำนวนผู้ค้าความหลากหลายของผู้ค้า ประเภทสินค้า ทำให้จำเป็นต้องมีการจัดการที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลทางลบต่อการเป็นแรงงานรับจ้าง การจัดการเกี่ยวกับการค้าข้างทางในกรุงเทพมหานคร ครอบคลุมประเด็นอย่างน้อยสี่มิติ ได้แก่ 1) มิติเศรษฐกิจซึ่งเชื่อมโยงกับการแก้ไขปัญหาความยากจน และการสะสมทุน การประกอบกิจการ 2) มิติสังคม คือ การลดปัญหาสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับความยากจน การสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง 3) มิติทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ นโยบายของรัฐ และการบังคับใช้กฎหมาย แบบ 4) มิติวัฒนธรรม คือ การวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ รวมทั้งความสัมพันธ์ในเชิงวัฒนธรรมระหว่างผู้คนในมิติเศรษฐกิจและสังคม โดยส่งผลต่อศักยภาพในการแก้ไขปัญหาความยากจน การลดปัญหาสังคม การสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง

2. นโยบายการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร โดยพบว่า มีผลมาจากการยอมรับและการต่อต้านจากผู้ค้า/ประชาชน ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่สำคัญจากปัจจัยที่จะบ่งบอกต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินนโยบายนี้ หากนโยบายที่ภาครัฐได้ดำเนินการไม่สามารถตอบสนองความต้องการส่วนใหญ่ของประชาชนได้ดำเนินงานของภาครัฐย่อมจะก่อให้เกิดอุปสรรคและทำให้ปฏิบัติงานได้อย่างลำบาก แต่หากนโยบายที่นำมาปฏิบัติก่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดี และได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ ความสำเร็จของการนำนโยบายมาปฏิบัติก็ย่อมจะมีความสำเร็จสูงไปด้วยเช่นกัน อาจจะส่งผลกระทบต่อผู้ค้าที่ใช้ประโยชน์อยู่เดิมในระยะแรกอาจมีปัญหบ้างในการปรับตัวโยกย้ายที่เข้ามาค้าขายใหม่ อาจมีผลกระทบกับยอดขายรายได้ลูกค้า และอาจมีค่าใช้จ่ายเพิ่มจากการเดินทางโยกย้ายที่อยู่ใหม่ แต่ในทางกลับกันจะส่งผลดีใน

ด้านบวกในระยะยาว เพราะพื้นที่จุดอ่อนผันมีความมั่นคงไม่ต้องกังวล และเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด ความสวยงามแก่สถานที่และประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม และสามารถหยุดการเพิ่มผู้ค้าบนทางเท้าได้ โดยการจัดระเบียบผู้ค้าบนทางเท้าในหลายพื้นที่การค้า หากพบผู้ค้า รายใดฝ่าฝืนจะเข้าจับกุมและเปรียบเทียบปรับตามอำนาจพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พร้อมทั้งประชาชนทั่วไปได้รับประโยชน์จากนโยบายทั้งระยะสั้น และระยะยาวผู้ประกอบการที่อาศัยอยู่เดิมในบริเวณนั้นได้ประโยชน์จากความ สะอาดความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของพื้นที่ปราศจากความสกปรกกลิ่นเหม็นที่คอยรบกวนอยู่ตลอดเวลา เจ้าหน้าที่ของภาครัฐทุกภาค ส่วนมีความสะดวกต่อการปฏิบัติงานประจำวันการจัดการเรื่องงบประมาณมีความสอดคล้องมากขึ้นกับความ ต้องการในพื้นที่ และในระยะยาวจะส่งผลดีต่อการวางแผนในเรื่องของงบประมาณ

3. ข้อเสนอแนะปัญหาอุปสรรคการแก้ไขสถานการณ์การประกอบอาชีพของผู้ค้าข้างทาง พร้อมทั้ง นโยบายหรือมาตรการในการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร โดยพบว่า การปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 รวมทั้งนโยบาย ของรัฐบาล คือ ดำเนินการจัดระเบียบสังคมและนโยบายกรุงเทพมหานคร คือ นโยบายมหานครสีเขียวเพื่อ ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลกับกลุ่มผู้ค้า พร้อมทั้งประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ และประชาชนที่ใช้สัญจร ทั่วไปเพื่อสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยตรงจากหน้าที่ความ รับผิดชอบต้องไม่จำกัดเฉพาะการจัดระเบียบแต่ให้ความสำคัญอย่างครอบคลุมต่อการส่งเสริมพัฒนาทั้งอาชีพ และผู้ประกอบการ นโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญต่อความหลากหลาย ซึ่งจำเป็นต้องมี มาตรการรองรับทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้ผู้ค้ามีอาชีพ ผู้บริโภคเข้าถึงแหล่งสินค้า และประชาชน สามารถใช้พื้นที่สาธารณะได้ และที่สำคัญสามารถรักษา “เสน่ห์” ของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งอาจมีผล ต่อเนื่องไปถึงการกำกับดูแลผู้ค้าโดยสนับสนุนการรวมกลุ่มของผู้ค้า เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพกำกับดูแลให้ ผู้ค้าปฏิบัติตามกฎหมาย รมรงค์ให้ผู้ค้าปฏิบัติตามกฎหมายทั้งที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และการเสียภาษี ให้มีความสำคัญต่อการกำกับดูแลในด้านความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งต้องมีการขจัดปัญหาผู้มีอิทธิพลที่แสวงหาผลประโยชน์จากการค้าบนทางเท้า และควร ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อไป

5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการบริหารจัดการการค้าข้างทางตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร โดย สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

ข้อค้นพบประเด็นที่ 1 สภาพปัญหาการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร มีผลมาจาก สภาพแวดล้อมสังคมเมืองส่งผลให้กลุ่มประชาชนผู้มีรายได้น้อยบางส่วนได้เข้ามาจับจองพื้นที่เพื่อขายสินค้า

นอกจากนั้นจากการศึกษาพบว่ายังมีผู้ค้าที่เป็นคนชั้นกลางที่มาจากกลุ่มนายทุนรายย่อยบางส่วนที่เล็งเห็นถึงผลกำไรจากการค้าขายบนทางเท้า และในขณะเดียวกันก็ยังพบว่าผู้ค้าที่เป็นแรงงานต่างสัญชาติเข้ามาประกอบอาชีพการค้าข้างทางด้วย ซึ่งปรากฏการณ์นี้เป็นบัพพาทอันถึงสภาพปัญหาการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานครที่มีมาอย่างยาวนานในการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นระหว่างผู้ค้าที่มีฐานะเศรษฐกิจต่างกัน พร้อมทั้งผู้ค้าชาวไทยและผู้ค้าต่างสัญชาติในพื้นที่การประกอบอาชีพที่มีความจำกัลดกลายเป็นปัญหาการกีดขวางการสัญจร กลายเป็นประเด็นในสื่อสังคม นำไปสู่การกดดันให้มีการจัดระเบียบการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร

ข้อค้นพบประเด็นที่ 2 นโยบายการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร ในประเด็นนี้ มีข้อโต้แย้งที่ครอบคลุมประเด็นอย่างน้อย 4 มิติ ได้แก่ 1) มิติเศรษฐกิจ ซึ่งเชื่อมโยงกับการแก้ไขปัญหาค่าความยากจน และการสะสมทุนการประกอบการ 2) มิติสังคม คือ การลดปัญหาสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับค่าความยากจน การสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง 3) มิติทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐ และการบังคับใช้กฎหมาย และ 4) มิติวัฒนธรรม คือ การวิถีชีวิตความเป็นอยู่รวมทั้งความสัมพันธ์ในเชิงวัฒนธรรม ตามศักยภาพของการค้าข้างทางในการแก้ไขค่าความยากจน การลดปัญหาสังคม การสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง การสร้างผู้ประกอบการ

ข้อค้นพบประเด็นที่ 3 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการการค้าข้างทางตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร นั้นต้องตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะพัฒนาทั้งเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครควบคู่ไปด้วยกันทั้งการแก้ไขค่าความยากจน การลดปัญหาสังคม การสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง ดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมนี้ จึงเป็นรูปแบบการใช้ทรัพยากรที่มีการบำรุงรักษา และมีอัตราการใช้ที่อยู่ในขอบเขตการอำนวยให้หรือศักยภาพที่เหมาะสมรอบคอบควบคู่ไปกับหลักอำนาจอธิปไตย หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักกฎหมาย และหลักเสียงข้างมากของประชาชนมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการการค้าข้างทางตามนโยบายของกรุงเทพมหานครต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาปัจจุบันในการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานเขตได้ดำเนินการตามนโยบายการจัดระเบียบสังคมตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานครในพื้นที่สีเขียวให้กับเมืองอย่างชัดเจนและเคร่งครัด เพื่อการจัดระเบียบการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานครอย่างจริงจัง ไม่ให้มีสิ่งกีดขวางการจราจรที่จะส่งผลกระทบต่อผู้ใช้รถใช้ถนนและผู้ใช้ทางเดินเท้าสร้างความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่ โดยฝ่ายเทศกิจได้บังคับใช้กฎหมายกับผู้ค้าที่ฝ่าฝืนตาม พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 สอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ (นฤมล นิราทร, 2560) กล่าวว่า จุดอ่อนสำคัญของการค้าข้างทางคือ การเป็นอุปสรรคต่อการสัญจร ความไม่เป็นระเบียบและสุขาภิบาลอาหาร ยังคงเป็นจุดอ่อนสำคัญการค้าข้างทางมีบทบาทในการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ผู้ค้าทั้งที่ยากจนและไม่ยากจน และผู้ค้าที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีรวมถึงผู้ค้ารุ่นใหม่ ที่ซึ่งผู้ซื้อสินค้าข้างทางส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มีรายได้ไม่สูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ การค้าข้างทางจึงช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และแรงเสียดทานในเศรษฐกิจทุนนิยม บทบาทด้านสังคมและวัฒนธรรมปรากฏ พร้อมทั้งสอดคล้องกับการศึกษา

ผลงานวิจัยของ(สุจิตรา สามัคคีธรรม, 2561) กล่าวว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย คือ รายได้ การศึกษา และสถานภาพสมรส เพื่อความอยู่รอดตามสภาพเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจในสังคม และสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ (Maneepong and Walsh, 2013) กล่าวว่า ผู้ค้าที่เป็นคนชั้นกลางมีจำนวนมากขึ้น มีผลมาจากกลุ่มนายทุนรายย่อยบางส่วนและผู้ค้าที่เป็นคนชั้นกลางที่เล็งเห็นถึงผลกำไรจากการค้าขายบนทางเท้าจากที่กล่าวมาข้างต้นปรากฏการณ์นี้สะท้อนถึงการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นระหว่างผู้ค้าที่มีฐานะเศรษฐกิจต่างกันและระหว่างผู้ค้าชาวไทยและผู้ค้าต่างสัญชาติในพื้นที่การประกอบอาชีพที่มีความจำกัดโดยสอดคล้องกับการศึกษาของ (Bhowmik 2013) กล่าวว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมส่งผลต่อการประกอบอาชีพการค้าข้างทางเปลี่ยนไปของคุณลักษณะของผู้ค้าข้างทางจากผู้ค้าที่ยากจน เป็นผู้ค้าที่ไม่ยากจนและผู้ค้าที่เป็นคนชั้นกลางที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงขึ้นแม้จะมีผู้ค้าที่ยากจนอยู่เป็นจำนวนมากก็ตามส่งผลให้จำนวนผู้ค้าเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นปัญหาการกีดขวางการสัญจรกลายเป็นประเด็นในสื่อสังคมต่อไป

2. นโยบายการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร ซึ่งในประเด็นนี้จากสภาพการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่มีความเข้มงวดกวดขันให้ประชาชนมีพื้นที่ในการสัญจรอย่างสะดวก ปลอดภัย และสะอาดมากขึ้น โดยการดำเนินนโยบายดังกล่าวต้องได้รับความร่วมมือทั้งผู้ค้า ประชาชน และเจ้าหน้าที่เทศกิจด้วย เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ (Carpenter, 2015) กล่าวว่า นโยบายจะได้รับการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้นๆ พร้อมทั้งความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายบางส่วนจะขึ้นอยู่กับความกระฉับกระเฉงของวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Walsh, 2010) กล่าวว่า บทบาทของการค้าข้างทางในเวียดนามก่อให้เกิดปัญหาในแง่ของการเบียดบังพื้นที่ กระทบต่อการสัญจรผู้ใช้ทางสาธารณะ และสิ่งแวดล้อมของเมือง ทั้งยังส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยของประชาชน พร้อมทั้งการศึกษาของ (Dimas, 2007) กล่าวว่า การบริหารจัดการการค้าข้างทางในสาธารณรัฐอินโดนีเซียเผชิญปัญหา เช่นกัน เกี่ยวกับจำนวนผู้ค้า และปัญหาประสิทธิผลในการจัดระเบียบซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนวทางการบริหารจัดการการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานคร ในเรื่องของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร ที่ควบคู่กับการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นต้องตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะพัฒนาทั้งเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครควบคู่ไปด้วยกันอย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Ball 2002). ที่กล่าวว่า ความพยายามในการบูรณาการการบริหารจัดการการค้าข้างทางเข้ากับสถาบันการเงินในระบบและ การจัดการในรูปแบบสหกรณ์ และสามารถระดมการมีส่วนร่วมจากผู้ค้าที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันที่จะปรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นเศรษฐกิจบนฐานความรู้ ทั้งนี้ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพการค้าข้างทางเปลี่ยนไปตามคุณลักษณะของผู้ค้าข้างทางเปลี่ยนแปลงจากผู้ค้าที่ยากจน เป็นผู้ค้าที่ไม่ยากจนและผู้ค้าที่เป็นคนชั้นกลางที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงขึ้น แม้จะมีผู้ค้าที่ยากจนอยู่เป็น จำนวนมากก็ตามโดยข้อเสนอแนะปัญหาอุปสรรค พร้อมทั้งการแก้ไขสถานการณ์การประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความ

สะอาด ความสวยงามแก่สถานที่และประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งการศึกษาของ (นฤมล นิราทร, 2557) กล่าวว่า กรุงเทพมหานครเริ่มใช้มาตรการ “คืนทางเท้าให้ประชาชน” มีการจัดระเบียบพื้นที่การค้าเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยของผู้ใช้ทางเท้ามาตรการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากประชาชนจำนวนมากไม่น้อยที่เผชิญปัญหาการสัญจรและ ที่ต้องการให้กรุงเทพมหานครมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย พร้อมทั้งการศึกษาของ (David, Ulrich, Zelezeck and Majoe 2014) กล่าวว่า ควรยกเลิกการห้ามค้าข้างทาง และควรพยายามสนับสนุนให้การค้าข้างทาง ผงกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจกระแสหลัก ด้วยการยกเลิกกฎหมายห้าม ทำการค้า และเก็บภาษีผู้ค้า การยกเลิกการห้ามค้า จะนำไปสู่การสร้าง นวัตกรรมเกี่ยวกับสินค้ารูปแบบการค้ารวมทั้งขยายโอกาสการเข้าถึงสินค้า บริการ และสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ (วรากุล อุตมประมวล, 2558) กล่าวว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการรับรู้ และร่วมกันแก้ไขปัญหาการค้าบนทางเท้า นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมเกี่ยวกับสินค้า รูปแบบการค้ารวมทั้งขยายโอกาสการเข้าถึงสินค้าบริการซึ่งรวมอาหาร เป็นการสร้าง “ถนนที่มีชีวิต” Livable Streets ทำให้เมืองมีชีวิตชีวาเนื่องจากการสัญจรของผู้คน การค้าข้างทางยังเพิ่มโอกาส ในการเข้าถึงสินค้า และยังสนับสนุนการค้าที่เป็นทางการด้วยทั้งการค้าข้างทางยังช่วย “เป็นหูเป็นตา” ช่วยป้องกันอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. ข้อเสนอแนะระยะสั้นประกอบด้วย ทบทวนมาตรการยกเลิกจุดผ่อนผัน โดยการสำรวจพื้นที่ที่สามารถอนุญาตให้ผู้ค้าประกอบอาชีพได้ เพื่อนำมากำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาจุดผ่อนผัน วางแผน กำหนด จุดผ่อนผัน และกำกับโดยเคร่งครัด และจัดพื้นที่ทดลองให้ประกอบการค้าโดยใช้เกณฑ์ประเภทสินค้าที่ขาย ความ จำเป็นของผู้ค้าและผู้ซื้อรวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ค้าเดิมที่มีรายได้น้อยเข้ามาประกอบอาชีพ ประเมินผล และขยาย ผลเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ที่อยู่ในข่ายที่สามารถอนุญาตให้ประกอบการค้าได้

2. กำกับดูแลอย่างจริงจังและโปร่งใส ให้ความสำคัญต่อความเป็นระเบียบ ความสะอาด ไม่กีดขวางการสัญจรและคุณภาพของสินค้า ในอีกด้านหนึ่ง ควรประเมินประสิทธิผล “มาตรการคืนทางเท้าให้ประชาชน” โดยสำรวจเงื่อนไขการประกอบอาชีพในพื้นที่ใหม่ เช่น ค่าใช้จ่าย สาธารณูปโภค ความหนาแน่นของผู้ซื้อ ตลอดจนความสำเร็จและความไม่สำเร็จของผู้ค้าที่ถูกไล่ออกจากพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งปัจจัยที่ทำให้ผู้ค้าปรับตัวได้หรือไม่ได้กับการประกอบการค้าในพื้นที่ใหม่เพื่อหาแนวทางให้ความช่วยเหลือผู้ค้าที่ยังประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ เช่น การเชื่อมโยงแหล่งทุน การสนับสนุนด้านความรู้อาชีพใหม่ ๆ ต่อไป

3. ข้อเสนอแนะระยะยาว โดยการกำหนดยุทธศาสตร์การค้าข้างทางเพื่อความชัดเจนในสถานะของ การค้าข้างทางทั้งในด้านการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างอาชีพ และผู้ประกอบการที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ หากมีการทำความเข้าใจอย่างชัดเจนต่อการจัดกา เชิงบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งการใช้พื้นที่ คุณลักษณะของผู้ค้า การเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลไกที่ นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการหรือมอบหมาย

หน่วยงานทำหน้าที่ดูแลการค้าข้างทางอย่างจริงจัง กำหนดหน้าที่ชัดเจนมากกว่าการจัดระเบียบ ให้
ความสำคัญอย่างครอบคลุมมิติต่างๆ ในเชิงบูรณาการของกรุงเทพมหานครต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อหาข้อเปรียบเทียบผล
การศึกษาในอนาคตจึงควรจะศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก
และมีประสิทธิภาพในการทำนายผลกระทบจาก “มาตรการคืนทางเท้าให้ประชาชน” ทั้งต่อผู้ค้าและผู้ซื้อ
พร้อมทั้งศึกษาต้นทุนและประโยชน์จากการค้าข้างทางอย่างรอบด้าน เพื่อการตัดสินใจในเชิงนโยบาย และ
ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการค้าข้างทางในเชิงยุทธศาสตร์ต่อไป

2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยในประเด็นอื่นอาจมีผลต่อความเป็นไปได้ในการให้ชุมชนมีส่วน
ร่วมในการบริหารจัดการการค้าข้างทาง การสนับสนุนการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการให้ความสำคัญทั้งผู้ค้าและผู้ซื้อ และ
ชุมชนเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับพื้นที่การค้าข้างทางต่อการสร้างเมืองทั่วถึง ในการ
ขยายบทบาทของวัฒนธรรมอาหาร ในการค้าข้างทางของกรุงเทพมหานครต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัญญกฤษณ์ ฤกษ์สิริพัฒน์ .(2558). การเข้าสู่การค้าหาบเร่แผงลอยในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- กรุงเทพมหานคร, สำนักผังเมือง, กองนโยบายและแผนงาน. (2555). รายงานการศึกษาเรื่อง หาบเร่-แผง
ลอยในกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2555. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- นฤมล นิราทร (2560). การบริหารจัดการการค้าข้างทาง (Street Vending) ในประเทศไทย : สถานการณ์
และทิศทางนโยบายที่ควรจะเป็น. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นฤมล นิราทร. (2557). การจัดการการค้าหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานคร: ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ.
วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา, 33(2), 47-72.
- พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535. (2535). ราช
กิจจานุเบกษา, 109 (15), 28-42.
- วรากุล อุดมประมวณ. (2558). ประสิทธิภาพในการน่านโยบายการจัดระเบียบหาบเร่-แผงลอยไปปฏิบัติ :
ศึกษาเฉพาะกรณีเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์.
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรเดช จันทรศร. (2547). ทฤษฎีการน่านโยบายไปปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สหายบล็อกและการ
พิมพ์.

- สุจิตรา สามัคคีธรรม (2561). พฤติกรรมทางเศรษฐกิจของหาบเร่แผงลอย: กรณีศึกษาเขตบางเขน. **วารสารร่วม พฤษภา มหาวชิราวุฒวิทยาลัยเกริก**, 35(3), 157-176.
- อุทัย เลหาวิเชียร.(2543). **รัฐประศาสนศาสตร์: ลักษณะวิชาและมิติต่าง ๆ**. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- Bhowmik, S. (2013). **The Urban Informal Economy: Making Policies Work**.
- Bromley, R. (2000). Street Vending and Public Policy. **International Journal of Sociology and Social Policy** 20(1/2): 1-28.
- Ball, J. (2002). **Street Vending : A survey of Ideas and Lessons for Planners**. Chicago, Illinois: American Planning Association.
- Cross, J. (2000). Street Vendors, Modernity and Post-Modernity : Conflict and Compromise in the Global Economy. **International Journal of Sociology and Social Policy**, 20(1/2), 30-52.
- Carpenter, D.M. (2015). **Upwardly Mobile : Street Vending and the American Dream**. Arlington, Virginia : Institute for Justice.
- Dimas, H. (2007). **Street Vendors : Urban Problem and Economic Potential. Working Paper in Economics and Development Studies**, Center for Economics and Development Studies, Department of Economics, Padjadjaran University, Bandung, Indonesia.
- David, S.; Ulrich, O.; Zelezeck, S. and Majoe, N. (2014). **Managing Informality : Local government practices and approaches towards the informal economy – Learning examples from five African countries**. Pretoria, South Africa : South African Local Government Association (SALGA).
- Graaf, C. and Ha, N. (2015). **Street Vending in the Neoliberal City: A Global Perspective on the Practices and Policies of a Marginalized Economy**. New York : Berghahn.
- Maneepong, C., and Walsh, J. (2013). A new generation of Bangkok street vendors: Economic crisis as opportunity and threat. **Cities**, 34(10), 37-43.
- Pressman, J. L., and Wildavsky, A. (1973). **Implementation**. Thousand Oaks,CA: University of California Press.
- Walsh, J. (2010). Street Vendors and the Dynamics of the Informal Economy: Evidence from Vung Tau, Vietnam, **Asian Social Science**. 6 (11). 159 165.
- Van Meter, D. S. and Van Horn, C. E. (1975). The policy implementation process: A conceptual framework. **Administration and Society**, 4, 25-30.